

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
AGENȚIA DE STAT PENTRU PROPRIETATEA INTELECTUALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA

**INTRODUCERE ÎN
PROPRIETATEA INTELECTUALĂ**

(CURRICULUM LICEAL PENTRU DISCIPLINA OPȚIONALĂ)

CHIȘINĂU, 2016

Aprobat:

- proces-verbal nr.12 din 11 aprilie 2017 al Consiliului Național pentru Curriculum
- ordinul Ministrului Educației nr. 265 din 28.04.2017

Curriculum a fost elaborat în baza Acordului de colaborare dintre Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI) și Ministerul Educației al Republicii Moldova semnat la 26 aprilie 2016.

PRELIMINARII

Oportunitatea cultivării și însușirii cunoștințelor, abilităților și competențelor în domeniul proprietății intelectuale este determinată de realitățile tranziției la societatea informațională, creșterea rolului creativității și inovării în dezvoltarea tehnologică și economică. Ultimele decenii evoluția societății a fost marcată de o ascensiune rapidă a ponderii muncii intelectuale în totalitatea activităților umane, dar și a rezultatelor acesteia în diversitatea produselor și serviciilor. Însă, în ciuda extinderii enorme a rolului cunoștințelor și informațiilor în funcționarea societății, domeniul proprietății intelectuale este, până când, unul puțin cunoscut și insuficient valorificat. Necunoașterea valorilor proprietății intelectuale, bine înțeles, afectează abilitățile și competențele tinerilor, vizavi de cerințele societății cunoașterii.

Potențialul economic al proprietății intelectuale depășește semnificativ nivelul ei de utilizare, mai ales în spațiul din care facem parte. Totodată, competențele în domeniul proprietății intelectuale urmează să contribuie la formarea în rândul liceenilor a unei culturi inovaționale și intelectuale – parte componentă a mediului inovativ și concurențial favorabil dezvoltării economice.

I. CONCEPȚIA DIDACTICĂ A DISCIPLINEI

Exigențele procesului educațional axat pe formarea competențelor și abilităților, impune reflectarea în activitățile didactice a unor fenomene și procese noi ale dezvoltării societății umane ce actualmente domină creșterea economică și socială. În acest context, domeniul proprietății intelectuale prezintă pentru țara noastră un domeniu absolut nou, apărut în epoca actuală de tranziție la economia de piață în cadrul reanimării proprietății private și extinderii ei asupra creațiilor intelectuale.

Disciplina *Introducere în proprietatea intelectuală* se încadrează pe deplin în tendințele educaționale ale școlii moderne ce urmăresc obținerea unor cunoștințe, competențe și abilități de ordin practic, oportunitatea cărora provine din actualele realități economice și sociale axate pe valorile societății bazate pe cunoștințe și informații.

Scopul disciplinei este de a conștientiza caracterul firesc al protecției juridice a rezultatelor activității intelectuale, de a obține competențe inițiale în utilizarea legală a acestora și asigurarea drepturilor asupra lor, dar și de a îmbina cunoștințele însușite în cadrul altor discipline cu conceptul proprietății intelectuale, principiile și specificul funcționării ei.

Un important obiectiv al disciplinei este abordarea interdisciplinară a proprietății intelectuale în calitate de domeniu ce ține de fenomenele de ordin juridic, economic, social, tehnologic etc. ce însoțesc activitățile de elaborare, protecție și valorificare a rezultatelor activității intelectuale.

Astfel, studierea disciplinei *Introducere în proprietatea intelectuală* urmărește atingerea următoarelor obiective:

- conștientizarea de către liceeni a dreptului firesc de ordin patrimonial al autorilor/titularilor asupra creațiilor sale;

- încorporarea domeniului proprietății intelectuale în învățământul liceal în calitate de parte componentă a acestuia;
- constituirea unui comportament bazat pe respectarea drepturilor asupra creațiilor intelectuale.

Activitățile educaționale realizate în cadrul orelor de *Introducere în proprietatea intelectuală* prevăd însușirea de către liceeni a celor mai generale cunoștințe teoretice și competențe privind drepturile asupra creațiilor intelectuale, respectarea cărora a devenit actualmente un imperativ al timpului ce se încadrează în valorile societății informaționale.

Disciplina *Introducere în proprietatea intelectuală* corespunde pe deplin *Recomandărilor Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC)* axate pe opt competențe cheie ce urmează a fi formate în cadrul activităților educaționale. Conținuturile propuse de curriculum contribuie în mod plener formării competențelor în cauză.

Funcțiile Curriculumului liceal ”Introducere în proprietatea intelectuală”:

- act normativ al procesului de predare-învățare-evaluare a proprietății intelectuale în contextul unei pedagogii axate pe competențe;
- reper pentru proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional în perspectiva unei pedagogii axate pe competențe;
- componentă de bază pentru elaborarea strategiei de evaluare;
- orientarea procesului educațional spre formare de competențe la elevi;
- componentă fundamentală pentru elaborarea manualelor școlare, ghidurilor metodologice, testelor de evaluare.

Beneficiari:

Curriculumul este adresat profesorilor din instituțiile de învățământ preuniversitar, specialiștilor principali la disciplină, autorilor de manuale și ghiduri metodologice, elevilor.

Administrarea disciplinei

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasele	Nr. de ore pentru un an
Opțională	Educație socioumanistică	X/ XI/ XII, profil real și umanist	34 ore

Curriculumul este conceput pe durata unui singur an școlar, 1 oră/săptămână.

II. COMPETENȚE SPECIFICE LA DISCIPLINA INTRODUCERE ÎN PROPRIETATEA INTELECTUALĂ

1. Aplicare adecvată a terminologiei utilizate în domeniul proprietății intelectuale.
2. Utilizarea cunoștințelor obținute în cadrul studierii prezentei discipline în abordarea altor domenii și procese prin realizarea unor conexiuni interdisciplinare.
3. Identificarea produselor contrafăcute și piratate.
4. Manifestarea unei atitudini conștiente față de acțiunile de contrafacere și piraterie.

III. REPARTIZAREA ORELOR PE UNITĂȚI DE CONȚINUT

	Unități de conținut	Numărul de ore
1	Conceptul proprietății intelectuale și tipologia ei	2
2	Obiectele proprietății industriale și principiile protecției lor	8
3	Obiectele dreptului de autor și drepturilor conexe. Specificul protecției lor	8
4	Administrarea și valorificarea proprietății intelectuale.	8
5	Respectarea drepturilor de proprietate intelectuală și combaterea contrafacerii și pirateriei	8

IV SUBCOMPETENȚE SPECIFICE, CONȚINUTURI ȘI ACTIVITĂȚI DIDACTICE

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea specificului creațiilor intelectuale vizavi de rezultatele muncii fizice. - Argumentarea necesității protecției juridice a creațiilor intelectuale. - Diferențierea domeniilor proprietății intelectuale: proprietate intelectuală, dreptul de autor și drepturile conexe. - Definirea rolului creativității și 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Conceptul proprietății intelectuale și tipologia ei. <ul style="list-style-type: none"> ✓ Activitatea intelectuală, creațiile intelectuale și specificul lor (originea, caracterul imaterial). ✓ Oportunitatea protecției juridice a creațiilor intelectuale. ✓ Drepturile patrimoniale și drepturile morale. ✓ Rolul proprietății intelectuale în dezvoltarea societății umane. ✓ Tipologia și terminologia proprietății intelectuale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza comparativă a activității intelectuale și celei fizice. • Provocarea unor dezbateri privind avantajele și dezavantajele protecției juridice a creațiilor intelectuale. Analiza argumentelor pro și contra protecției. • Aprecierea rolului inovării în dezvoltarea economică. • Exerciții de aplicare corectă a noțiunilor ce țin de proprietatea intelectuală (activitate

<p>proprietății intelectuale în dezvoltarea economică și socială.</p> <p>- Estimarea avantajelor utilizării creațiilor intelectuale în dezvoltarea economică (surse de formare a avantajelor competitive prin inovare, imagine favorabilă a companiei, aspect atractiv al produselor).</p>		<p>intelectuala, creații intelectuale, drepturi patrimoniale, drepturi morale, proprietate industrială, drept de autor, drepturi conexe etc.).</p>
<p>- Definierea principalelor obiecte ale proprietății industriale.</p> <p>- Conștientizarea oportunității investițiilor în inovare.</p> <p>- Argumentarea priorităților dezvoltării inovaționale a societății/companiei.</p> <p>- Formularea principiilor generale ale protecției proprietății industriale (înregistrarea cu eliberarea titlurilor de protecție, aplicarea unor taxe, caracterul teritorial al protecției).</p> <p>- Argumentarea necesității protecției în străinătate a obiectelor proprietății industriale.</p>	<p>2. Obiectele proprietății industriale. Rolul lor în dezvoltarea economică și principiile protecției juridice.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Invențiile și inovarea. Investițiile și dezvoltarea inovațională. ✓ Mărcile de produse și servicii. Rolul lor în promovarea vânzărilor. ✓ Desenele și modelele industriale. ✓ Indicațiile geografice, denumirile de origine și specialitățile tradiționale garantate. ✓ Soiurile de plante și rasele de animale. ✓ Topografiile circuitelor integrate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de argumentare a deciziei de înregistrare a unui obiect de proprietate industrială. • Inițierea unei conversații privind riscurile ignorării brevetării unei invenții. • Analiza comparativă a beneficiilor și costurilor protecției invențiilor • Alegerea formei optimale de protecție a unui obiect de proprietate industrială. • Studiu de caz: Avantajele și eventualele beneficii ale înregistrării unei mărci.
<p>- Definierea specificului protecției creațiilor ce țin de dreptul de autor</p>	<p>3. Obiectele dreptului de autor și drepturilor conexe. Clasificarea și specificul protecției lor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comentarea particularităților creațiilor literare și artistice comparativ cu creațiile de

<p>vizavi de obiectele proprietății industriale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea specificului protecției programelor pentru calculator. - Diferențierea drepturilor de autor de drepturile conexe. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Opere literare, inclusiv dramatice. ✓ Opere muzicale. ✓ Opere de artă plastică bidimensionale și tridimensionale. ✓ Opere cinematografice. ✓ Opere fotografice. ✓ Programe pentru calculator și bazele de date. ✓ Creații ale artiștilor interpreți. ✓ Fonograme. ✓ Programe radio și televizate. ✓ Specificul protecției obiectelor dreptului de autor ✓ Termenii protecției obiectelor dreptului de autor ✓ Operele excluse de la protecție prin dreptul de autor. 	<p>ordin tehnologic și științific.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studiu de caz pe marginea clasificării obiectelor dreptului de autor și drepturilor conexe. • Test în vederea cunoașterii obiectelor proprietății intelectuale și tipologiei lor. • Inițierea unor dezbateri privind termenii protecției dreptului de autor.
<ul style="list-style-type: none"> - Aprecierea rolului și funcțiilor oficiilor naționale și organismelor internaționale în administrarea proprietății intelectuale. - Identificarea principalelor atribuții ale AGEPI în calitate de oficiu național de proprietate intelectuală al RM. - Argumentarea oportunității colaborării internaționale în domeniul proprietății intelectuale. - Formularea principalelor piedici în implementarea invențiilor. 	<p>4. Administrarea și valorificarea proprietății intelectuale.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Administrarea proprietății intelectuale la nivel național. ✓ Baza legislativă a funcționării domeniului proprietății intelectuale în RM. ✓ Administrarea internațională a domeniului proprietății intelectuale, principalele organisme internaționale. ✓ Cele mai importante acorduri internaționale în domeniul proprietății intelectuale. ✓ Valorificarea proprietății intelectuale în procesul inovațional, în promovarea vânzărilor, activitatea literară, educațională și artistică. ✓ Modalități de transmitere a drepturilor de proprietate intelectuală (licențierea, cesiunea, franchisingul) și instrumentele de plată utilizate în cadrul acesteia 	<ul style="list-style-type: none"> • Eseu <i>Rolul legislației în asigurarea protecției proprietății intelectuale..</i> • Exercițiu de investigare a efectelor utilizării unei mărci. • Inițierea unei dispute privind modalitățile înregistrării în străinătate a diferitor obiecte ale proprietății industriale.

	(redevențe/royalty, sume forfetare, onorarii).	
<p>- Formularea celor mai importante cauze ale contrafacerii și pirateriei.</p> <p>- Identificarea celor mai cunoscute forme de contrafacere și domenii de manifestare a acesteia.</p> <p>- Formularea riscurilor procurării și consumului unor produse contrafăcute.</p> <p>- Identificarea principalelor modalități de soluționare a litigiilor în domeniul proprietății intelectuale</p>	<p>5. Apărarea drepturilor de proprietate intelectuală, combaterea contrafacerii și pirateriei.</p> <p>✓ Principalele cauze ale contrafacerii și pirateriei.</p> <p>✓ Cele mai frecvente încălcări ale drepturilor asupra creațiilor intelectuale.</p> <p>✓ Riscurile provocate de contrafacerea produselor.</p> <p>✓ Pagubele cauzate de activitățile de contrafacere.</p> <p>✓ Modalități de combatere a contrafacerii și pirateriei.</p> <p>✓ Litigiile în domeniul respectării drepturilor de proprietate intelectuală și modalitățile soluționării lor.</p> <p>✓ Răspunderea civilă, administrativă și penală pentru încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dezbateri în vederea definirii fenomenelor de contrafacere și piraterie. • Modelări de situații privind combaterea contrafacerii. • Exercițiu de depistare a unor mărfuri contrafăcute și pirat. • Sondaj privind disponibilitatea procurării la preț diminuat a unor produse contrafăcute cu calități analogice sau comparabile cu cele originale. • Exercițiu de soluționare a unei situații de conflict în urma utilizării ilicite a unui obiect de proprietate intelectuală.

V. SUGESTII METODOLOGICE

Aplicarea în activitatea educațională a unor strategii și tehnici eficiente, axate pe elev în calitate de subiect activ al procesului educațional impune utilizarea unor metode adecvate sarcinilor și condițiilor respective.

Din diversitatea enormă a metodelor didactice disponibile printre cele mai aplicabile pentru domeniul proprietății intelectuale ar putea fi nominalizate următoarele: metodele interactive, activității în grup, practicarea instruirii problematizate, dar și prin descoperire și cooperare în grup, activități creative, studii de caz, simulări, dezbateri, prezentări, asaltul de idei, aplicarea gândirii critice, precum și multiple derivate ale acestora. Utilizarea instrumentelor menționate urmează să direcționeze activitățile didactice spre formarea competențelor specifice și a subcompetențelor cu consolidarea lor continuă.

Conținuturile curriculumului au fost structurate astfel încât să se încadreze pe deplin în conceptul proprietății intelectuale în ansamblu, dar și să contribuie la formarea competențelor generale și specifice. În formularea conținuturilor sa ținut cont de oportunitatea aplicării unui limbaj accesibil liceenilor, dar totodată adecvat domeniului studiat.

Curriculumul oferă posibilități largi de utilizare a unor modalități educaționale diversificate, inclusiv celor axate pe învățarea individuală, cum ar fi: perfectarea și expunerea unor comunicări/referate, analize, inclusiv SWOT etc. Principalul avantaj al acestora este caracterul activ-participativ cu aplicarea elementelor creative și de cercetare. Tematica recomandată a acestora se axează pe următoarele subiecte:

1. Analiza eventualelor riscuri ale renunțării la protecția juridică prin brevet a invențiilor;
2. Avantajele și dezavantajele diferitor modalități de protecție a creațiilor intelectuale;
3. Incorporarea cunoștințelor, informațiilor, ideilor, rezultatelor cercetării și inovării în sistemul proprietății intelectuale
4. Elaborarea unei comunicări inspirate de experiența personală în urma procurării și utilizării unui produs contrafăcut sau piratat;
5. Beneficiarii și perdanții activităților de contrafacere și piraterie.

VI. SUGESTII PENTRU EVALUARE

Activitatea de evaluare în calitate de element integrat al procesului educațional, ocupă un loc central în funcționarea acestuia, contribuind semnificativ la însușirea cunoștințelor. Evaluarea include o totalitate imensă de modalități/instrumente de apreciere/măsurare a performanțelor finale ale activității educaționale. Cele mai principale funcții ale evaluării, ce urmează a fi aplicate în cadrul disciplinei *Introducere în proprietatea intelectuală*, vor fi următoarele:

- ✓ evidența și controlul asupra activităților didactice;
- ✓ prognosticul activităților educaționale ulterioare în funcție de performanțele atinse reflectate în rezultatele evaluării;
- ✓ funcția formativă ce constă în conștientizarea de către liceeni a gradului de însușire a cunoștințelor;
- ✓ funcția motivațională ce se manifestă în încurajarea/ stimularea activităților învățare.

Modalitățile concrete ce urmează a fi aplicate pentru evaluarea cunoștințelor în domeniul proprietății intelectuale vor fi cele ce asigură, în opinia profesorului, o apreciere adecvată a nivelului de însușire. Printre acestea pot fi evaluări curente și finale, în formă scrisă sau orală, teste, comunicări etc.

Principiile generale ale evaluării se reduc la validitatea, obiectivitatea, profunzimea și calitatea ei. Pentru respectarea acestora, liceenii trebuie să cunoască anticipat criteriile evaluării, iar profesorii să aprecieze nu doar rezultatele formale ale evaluării, ci și efortul depus.

BIBLIOGRAFIE

Acte normative

1. Lege cu privire la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală nr. 114 din 03.07.2014 (MO nr. 282-289 din 26.09.2014).

2. Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nr 139 din 2 iulie 2010 (MO nr.191-193 din 01.10.2010).
3. Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale nr. 161-XVI din 12 iulie 2007 (MO nr. 136-140 din 31.08.2007).
4. Legea privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate nr.66-XVI din 27 martie 2008 (MO nr. 134-136 din 25.07.2008).
5. Legea privind protecția invențiilor nr. 50-XVI din 7 martie 2008 (MO nr. 117-119 din 04.07.2008).
6. Legea privind protecția mărcilor nr. 38–XVI din 29 februarie 2008 (MO nr. 99-101 din 06.06.2008).
7. Legea privind protecția soiurilor de plante nr. 39-XVI din 29 februarie 2008 (MO nr. 99-101 din 06.06.2008).
8. Strategia Națională în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr.880 din 22.11.2012 (MO NR. 245-247 din 30.11. 2012).

Literatură didactică și științifică

1. Activitatea întreprinderilor în domeniul protecției proprietății industriale (Ghid), Chișinău, AGEPI, 1998.
2. Badar, Iu. Dimensiunea economică a proprietății intelectuale. Chișinău: AGEPI, 2014.
3. Bodiul, T. Protecția juridică a invențiilor. Chișinău: Cuant, 1997.
4. Bucșă, Gh. Protecția desenelor și modelelor industriale. București: Tribuna Economică, 2000.
5. Dănilă, L. Dreptul de autor și drepturile de proprietate intelectuală. București: ED. C.H. Beck, 2008.
6. Dicționar de proprietate industrială. Alcăt. V.Crecetov, Chișinău: AGEPI, 2006.
7. Dreptul de autor și drepturile conexe. Manual. Chișinău, Ed. AGEPI, 2012.
8. Idris, K. Proprietatea intelectuală. Un instrument puternic pentru dezvoltarea economică. București: Ed. OSIM, 2006.
9. Introducere în proprietatea intelectuală. București: Ed. Rosetti, 2001.
10. Macovei, I. Dreptul proprietății intelectuale, ediția a 2-a. București: Ed C.H. Beck, 2006.
11. Moisei, A, Ghid practic privind protecția proprietății intelectuale în Republica Moldova în domeniul științelor aplicate. Chișinău: 2012.
12. Roș, V. Dreptul proprietății intelectuale. București: Global Lex, 2001.
13. Stuart, E., Fano,E., Scales, L., Leonaviciene, G., Lazareva,A., Legislația și politicile în domeniul proprietății intelectuale. Armonizarea legislației Republicii Moldova cu standardele UE. Chișinău: Sinectica-Com SRL, 2010.
14. Ștreg, A., Ionescu, B., Gheorghiu, Gh. Dreptul brevetului. Tratat. Vol I-II, București: Lumina Lex, 2005.
15. Volcinschi, V. Chiroșca, D. Dreptul proprietății intelectuale. Chișinău: Muzeum, 2001.